

Om je te bescheuren?

Humour in and around the Works of J.R.R. Tolkien

Sjoerd van der Weide

Over het werk van Tolkien kun je veel zeggen, wat ook gebeurd is en nog steeds volop gebeurt, maar de humor is er tot nu toe bekaaid vanaf gekomen. Terecht? Deze bundel gaat op verscheidene aspecten in, aangevuld met humoristische illustraties van meer en minder bekende tekenaars. Tom Shippey levert het voorwoord, en die staat in ieder geval altijd garant voor een gulle lach ...

AUTEUR: Maureen F. Mann

TITEL: *Certainly not our sense: Tolkien and Nonsense*

- **INHOUD:** Taalkundige bespiegelingen, die duidelijk laten zien hoe Tolkien van jongs af aan gebruik maakte van het nonsensgenre en daar erg veel plezier in schiep.
- **KERNCITAAT:** “Ik heb een kronkelige route gevolgd langs Tolkiens vele gebruiken van woord en concept [--] wat de hechte relatie laat zien tussen taal en nonsens in zijn corpus” (33).
- **MENING:** Best een gedegen artikel – over nonsens en hoe Tolkien daar tegenover stond en er mee omging. Dit stuk zou niet misstaan in de nieuwe editie van 'A Secret Vice'. De link met humor in Middenaardse sferen moet je duidelijk heel breed zien.

AUTEUR: Alastair Whyte

TITEL: *A Fountain of Mirth: Laughter in Arda*

- **INHOUD:** Een prima onderbouwd en toegelicht stuk over de functies van lachen in het werk van Tolkien. Gelach kan wijzen op de drie hoofdthema's: goed vs. kwaad, het relativeren van macht en met name de onvermijdelijkheid van verandering. Dat laatste als kernthema bij J.R.R. levert een fascinerende passage op trouwens.
- **KERNCITAAT:** “Lachen kan een uiterst belangrijke rol bij Tolkien vervullen, als het de attentie en zorg krijgt die gelach zo zelden ten deel valt” (55).
- **MENING:** Uitstekend geschreven en zeer interessant essay. Het samengaan van eerst allerlei theorieën met daarna de uitwerking bij Tolkien vind ik

erg goed. Waarom ze hier de bundel niet mee zijn begonnen, blijft voor mij een raadsel.

AUTEUR: Jennifer Raimundo

TITEL: *Mirth's Might: The Tenacity of Humour in the Works of J.R.R. Tolkien*

- **INHOUD:** Bijna een vervolg op het vorige artikel, met nog meer functies van humor bij Tolkien. Hier gaat het om A. humor als een zekere bescherming (bij Hobbits, Tom Bombadil, Rivendel) B. het om jezelf kunnen lachen, een soort zelfrelativering dus C. lachen als weerstand, als iets wat sterkte verleent.
- **KERNCITAAT:** “De beschrijving van humor en hen die het ondergaan, laat zien dat Tolkien de sterke effecten ten goede of kwade van humor begreep, dat hij zowel de kracht als het mysterie ervan in de gaten had bij de fundamentele rol die het in het leven speelt” (62).
- **MENING:** Functie B, zelfrelativering, overtuigt niet echt. Van hele verhalen over herkenbare lachende types zie ik de functie niet en het betoog wordt dan nogal zweverig en lichtelijk chaotisch. Voorbeeldje over Gilles van Ham: “Als we eerlijk zijn, moeten we om hem lachen omdat we in hem onszelf zien” (72). Zo??

AUTEUR: Lukasz Neubauer

TITEL: *Plain Ignorance in the Vulgar Form: Tolkiens Onomastic Humour in Farmer Giles of Ham*

- **INHOUD:** *FGoH* is Tolkiens enige echt humoristi-

sche werk. Het loopt over van de veelal etymologische grapjes, die hier toegankelijk maar verantwoord uitgelegd worden. Goede voetnoten ook.

- **KERNCITAAT:** “De verbale humor zorgt vermoedelijk voor de hoogtepunten in Tolkiens nepmiddel-eeuwse vertelling, de *crème-de-la-crème* ervan en het begin van menig wetenschappelijke analyse” (102, parafrase).
- **MENING:** Hoewel de titelterm 'onomastic' velen onbekend zal zijn en wellicht niet echt lezers trekt, zou dat beslist jammer zijn. Want Neubauer levert hiermee een heel aardig artikel af, dat ik met veel plezier heb gelezen. Tolkien zou het vermoedelijk ook erg op prijs hebben gesteld.

AUTEUR: Laura Lee Smith

TITEL: *This of course is the way to talk to dragons: Etiquette-Based Humour in The Hobbit*

- **INHOUD:** Aan de hand van vier beroemde voorgangers in de Engelse kinderliteratuur loopt de auteur de beleefdheidsfrases en de daarmee gepaard gaande leukigheden in Bilbo's avontuur na. Conclusie: Tolkien bedoelde er meer mee dan louter humoristisch te zijn. Kinderlezertjes kunnen er door leren dat machtigen minder behoefte aan beleefdheid hebben (hypocrisie dus vaak).
- **KERNCITAAT:** “Je kunt je best afvragen of er misschien een diepere bedoeling ligt onder Tolkiens etikettehumor, die verder gaat dan louter vermaak en parodie” (113).
- **MENING:** De voorgaande essays vond ik vaak uiterst interessant en lezenswaardig. Dat geldt zeker ook voor dit doorwrochte stuk, maar er komt nog iets bij: voor het eerst zat ik bij het lezen vaak te (glim)lachen.¹ Iets wat toch wel leuk is bij een boek over humor ...

AUTEUR: Evelyn Koch

TITEL: *Parodies of the Works of J.R.R. Tolkien*

- **INHOUD:** Niet louter een opsomming van parodieën (dat zou erg saai worden, merkt de auteur terecht op), maar een uitleg van hoe het genre werkt. Waarbij de nodige voorbeelden langskomen, dat wel. Gezien de achtergrond van Koch komen ook mij soms volslagen onbekende maar belangwekkende Duitse varianten langs.

- **KERNCITAAT:** “Het enorme aantal parodieën op het werk van Tolkien bevestigt zijn status als een van de belangrijkste en bekendste auteurs” (149).
- **MENING:** Ik lag echt slap van sommige parodieën en met name de droge manier waarop Koch die presenteert. Het inzichtelijke en uiterst vermakelijke artikel heeft eigenlijk maar één nadeel: de moeder aller parodieën (en mijn grote favoriet), *Bored of the Rings*, wordt nauwelijks genoemd.

AUTEUR: Sherrylyn Branchaw

TITEL: *Strategies of Humour in The Stupid Ring Parody*

- **INHOUD:** Uitputtende (dit is het op één na langste puur tekstuele stuk van de bundel) verhandeling over een mij volledig onbekende, zeer uitvoerige internetparodie op *LotR* – gebruik makend van film, boek en andere werken van Tolkien. Nogal specialistisch stuk van een ongetwijfeld groot fan.
- **KERNCITAAT:** “Ik hoop dat ik sommige lezers van dit artikel heb aangezet om de parodie te lezen en eens goed te lachen” (176).²
- **MENING:** Ik sta in dubio. Aanvankelijk nog vrij geïnteresseerd, begon ik hoe langer hoe meer verveeld te raken en me af te vragen waar we in vredesnaam mee bezig waren. Met iets ontzettend niet-grappigs en irrelevants (want niet erg geslaagd als parodie), wat me bij een essay over 'Strategies of Humour' toch niet echt de bedoeling lijkt. Als afsluiting is er dan een zeer analytisch en sterk stuk,³ hmmm.

AUTEUR: Davide Martini

TITEL: *Humour in Art Depicting Middle-earth*

- **INHOUD:** Opsomming van allerlei manieren waarop Bilbo en vooral Gollems door illustratoren van *The Hobbit* in de loop der tijden zijn weergegeven. Uitbundig voorzien van voorbeeldafleveringen die de helft van dit stuk vormen.
- **KERNCITAAT:** “Veel van de humor in de illustraties van Tolkiens werk is toevallig en komt door de vroege onbekendheid met Gollems uiterlijk” (208).
- **MENING:** Natuurlijk is het best aardig om al die gekke weergaves van onze helden te zien, maar echt diep gaat het allemaal niet. Misschien moet je dat ook helemaal niet vragen.

1) Neem bijvoorbeeld de zin “Een situatie die zelden wordt behandeld in de etiketteboeken is hoe iemand dient te handelen wanneer hij in de rol van gevangene belandt” (121). Schitterend toch?

2) Meer de essentie van de auteur dan van het stuk, wat mij in ieder geval niet tot lezing noopt ...

3) Hoewel ik ietwat niet-begrijpend kijk bij de opmerking “Ik hoop dat ik heb laten zien hoe de parodie een aantal verfijnde humorstrategieën gebruikt, waaronder de afwezigheid van humor” (176).

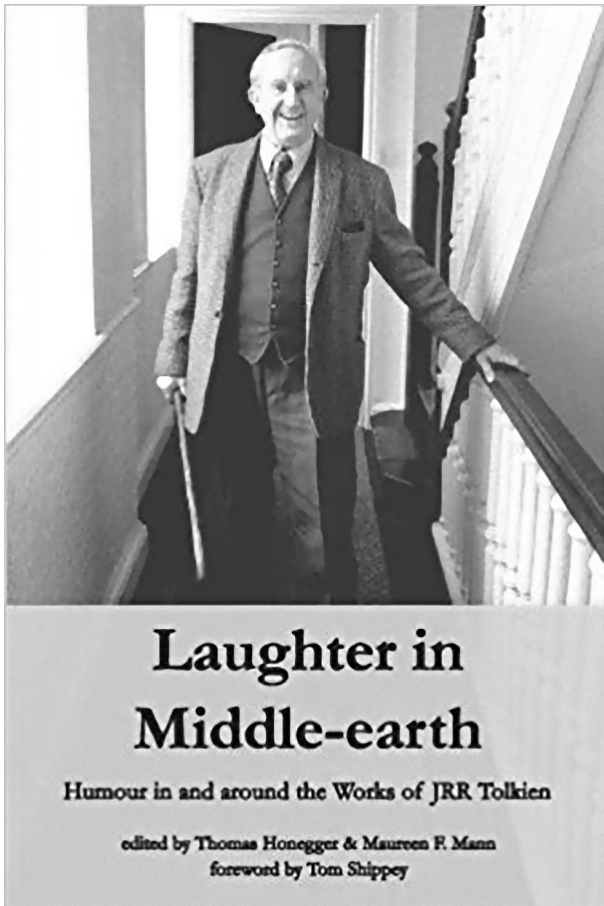
AUTEUR: Jared Lobdell

TITEL: *Humour, Comedy, the Comic, Comicality, Puns, Wordplay, 'Fantastication', and 'English Humour' in and around Tolkien and His Work, and among the Inklings*

- **INHOUD:** Zeer chaotisch opgezet en breed uitwaaierend verhaal over humor in de allerbreedste zin – zie de titel. Over Tolkien gaat het maar heel sporadisch: dit is een essay over de Inklings, en wel vrij specialistisch.
- **KERNCITAAT:** Ik heb geen flauw idee ...
- **MENING:** Onleesbaar en alle kanten opschietend, kan mij dit rammelende betoog niet bepaald be-

koren. De rode lijn alsmede conclusie, als die er al zijn, ontgaan deze lezer volledig. Voor Inklings-specialisten is dit misschien aardig, ik vind dit duidelijk het minst van de bundel.

Een erg brede aanpak van het thema, wat leidt tot grote variatie in onderwerpen. Veelal pakt dat goed uit, hoewel ik toch echt met iets anders was begonnen als ik de samenstellers was, soms beduidend minder. Over de kwaliteit van de bijgevoegde humoristische illustraties valt te twisten (ik vond er een paar heel flauwe bij), maar het idee is wel creatief.

Laughter in Middle-earth: Humour in and around the Works of JRR Tolkien

Editors: Thomas Honegger & Maureen F. Mann

Cormarë Series (Book 35)

Taal: Engels

Paperback | 262 pagina's

ISBN 10: 3905703351

ISBN 13: 978-3905703351

Walking Tree Publishers | november 2016

